YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (ensimmäinen jaosto)
26 päivänä toukokuuta 2005 *

Asiassa C-283/03,

jossa on kyse EY 234 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka College van Beroep voor het bedrijfsleven (Alankomaat) on esittänyt 27.6.2003 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 30.6.2003, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

A. H. Kuipers

vastaan

Productschap Zuivel,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja P. Jann sekä tuomarit K. Lenaerts, J. N. Cunha Rodrigues, K. Schiemann (esittelevä tuomari) ja M. Ilešič,

* Oikeudenkäyntikieli: hollanti.

julkisasiamies: J. Kokott,
kirjaaja: johtava hallintovirkamies M.-F. Contet,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 28.10.2004 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— Kuipers, edustajanaan advocaat A. Noordhuis,

— Productschap Zuivel ja Alankomaiden hallitus, asiamiehinään H. G. Sevenster ja J. van Bakel,

— Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään T. van Rijn, A. Stobiecka-Kuik ja H. van Vliet, avustajanaan advocaat M. van der Woude,

kuultuaan julkisasiamiehen 16.12.2004 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee maito- ja maitotuotealan yhteisestä markkinajärjestelystä 27 päivänä kesäkuuta 1968 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o

804/68 (EYVL L 148, s. 13), sellaisena kuin se on muutettuna 29.6.1995 annetulla neuvoston asetuksella (EY) N:o 1538/95 (EYVL L 148, s. 17; jäljempänä asetus N:o 804/68), sekä EY:n perustamissopimuksen 92 artiklan (josta on muutettuna tullut EY 87 artikla) ja EY:n perustamissopimuksen 93 artiklan (josta on tullut EY 88 artikla) tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat Kuipers ja Productschap Zuivel (maito- ja maitotuotealan markkinointijärjestö) ja joka koskee vähennyksiä, jotka Productschap Zuivel on vuoden 1995 heinä- ja elokuussa tehnyt Kuipersille raakamaidon toimituksista maksettavaan hintaan.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Yhteisön lainsäädäntö

3 Asetuksen N:o 804/68 3 artiklassa säädetään seuraavaa:

"1. Yhteisölle vahvistetaan vuosittain ennen 1 päivää elokuuta seuraavana vuonna alkavaksi maidon markkinointivuodeksi maidon tavoitehinta.

— —

2. Tavoitehinta on se maidon hinta, joka pyritään varmistamaan tuottajien myymän maidon kokonaismäärälle markkinointivuoden aikana yhteisössä ja sen ulkoisilla markkinoilla tarjoutuvien myyntimahdollisuuksien mukaan.

3. Tavoitehinta vahvistetaan meijeriin toimitetulle ja rasvapitoisuudeltaan 3,7-prosenttiselle maidolle.

4. Tavoitehinta vahvistetaan perustamissopimuksen 43 artiklan 2 kohdassa määrättyä menettelyä noudattaen."

4 Asetuksen N:o 804/68 5 artiklassa säädetään seuraavaa:

"Voin ja rasvattoman maitojauheen interventiohinta vahvistetaan vuosittain samanaikaisesti maidon tavoitehinnan kanssa ja samaa menetelmää noudattaen."

5 Asetuksen N:o 804/68 23 artiklassa säädetään seuraavaa:

"Jollei tässä asetuksessa toisin säädetä, perustamissopimuksen 92–94 artiklaa sovelletaan 1 artiklassa tarkoitettujen tuotteiden tuotantoon ja kauppaan."

6 Mainitun asetuksen 24 artiklassa säädetään seuraavaa:

"1. Jollei perustamissopimuksen 92 artiklan 2 kohdan määräyksistä muuta johdu, kielletään tuet, joiden suuruus vahvistetaan 1 [artiklassa] tarkoitettujen tuotteiden hinnan tai määrän mukaan.

2. Myös kielletään kansalliset toimenpiteet, jotka sallivat 1 artiklassa tarkoitettujen tuotteiden hintojen tasaamisen."

7 Maito- ja maitotuotealan yhteistä markkinajärjestelyä koskevista lisäsäännöistä yhteisen tullitariffin nimikkeeseen 04.01 kuuluvien tuotteiden osalta 29 päivänä kesäkuuta 1971 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1411/71 (EYVL L 148, s. 4) 5 artiklassa säädetään seuraavaa:

"1. Rajoittamatta ihmisravinnoksi tarkoitetun maidon kansanterveyden suojeluun liittyviä vaatimuksia yhteisössä ainoastaan maitoa käsittelevät yritykset saavat tuottaa kulutukseen tarkoitettua maitoa, lukuun ottamatta raakamaitoa.

Tämän kulutukseen tarkoitetun maidon tuottamiseen käytettävään maitoon on sovellettava järjestelmää, jossa maksut määräytyvät laadun mukaan. Tämän järjestelmän on taattava, että kulutukseen tarkoitetun maidon raaka-aineena käytetty maito täyttää tietyt laatua koskevat vaatimukset, mukaan luettuna koostumus.

— —

3. Neuvosto antaa komission ehdotuksesta perustamissopimuksen 43 artiklan 2 kohdassa määrättyä äänestysmenettelyä noudattaen yleiset säännöt 1 kohdan soveltamisesta.

4. Yksityiskohtaiset säännöt tämän artiklan soveltamisesta annetaan asetuksen (ETY) N:o 804/68 30 artiklassa säädettyä menettelyä noudattaen."

Alankomaiden lainsäädäntö, joka liittyy raakamaidon laatuun perustuvaan hintaan

8 Maataloustuotteiden laadusta annetun lain (Landbouwkwaliteitswet, *Staatsblad* 1971, s. 371), sellaisena kuin se on muutettuna 23.12.1993 annetulla lailla (*Staatsblad* 1993, s. 690), 2 §:ssä sallitaan maataloustuotteiden, joihin maito ja maitotuotteet kuuluvat, laatua koskevien sellaisten sääntöjen antaminen, joiden tarkoituksena on näiden tuotteiden myynnin edistäminen. Nämä säännöt voivat koskea muun muassa "tuotteiden laatuun perustuvaa hintaa".

9 Maataloustuotteiden laadusta tehdyn päätöksen — raakamaito ja maitotuotteiden valmistus (Landbouwkwaliteitsbesluit rauwe melk en zuivelbereiding, *Staatsblad* 1994, s. 63), sellaisena kuin se on muutettuna 26.6.1995 annetulla asetuksella (*Nederlandse Staatscourant* 1995, s. 122; jäljempänä maataloustuotteiden laadusta tehty päätös), 3 §:n 1 momentissa määrätään seuraavaa:

"Ministeri voi raakamaidon, lämpökäsitellyn kulutukseen tarkoitetun maidon ja maitopohjaisten tuotteiden osalta vahvistaa säännöt, jotka koskevat

a. — — raakamaidon osalta tuotteiden laatuun perustuvaa hintaa;

— —

c. tiettyjen jäsenenä olevien laitosten velvollisuutta maksaa COKZ:lle [Centraal Orgaan voor Kwaliteitsaangelegenheden in de Zuivel (maitotuotteiden laatukysymyksiä tutkiva keskusvirasto)] tehtyjen vähennysten määrä ja muut raakamaidon laatuun liittyvät summat sekä COKZ:n velvollisuutta suorittaa sen jäseninä oleville tietyille laitoksille raakamaidon laatuun liittyvät palkkiot."

10 Maataloustuotteiden laadusta tehdyn päätöksen 4 §:n mukaan ministeri voi kuitenkin päättää, että Productschapin — joka on laissa elinkeinoelämän järjestämisestä (Wet op de Bedrijfsorganisatie) tarkoitettu organisaatio, joka kokoaa yritykset tuotteittain — johtokunta päättää tämän saman päätöksen 3 §:n 1 momentissa tarkoitetuista säännöistä.

11 Maataloustuotteiden laadusta annettu asetus — maatilamaidon laatuun perustuva hinta (Landbouwkwaliteitsregeling uitbetaling van boerderijmelk naar kwaliteit, *Nederlandse Staatscourant* 1994, s. 25) on Staatssecretaris van Landbouw, Natuurbeheer en Visserijin (maataloudesta, ympäristöasioista ja kalastuksesta vastaava ministeri) antama. Tämän asetuksen 2 §:ssä annetaan Productschap Zuivelille (maito- ja maitotuotealan markkinointijärjestö, jäljempänä Productschap) toimivalta vahvistaa asetuksella säännöt, jotka liittyvät maatilamaidon laatuun perustuvaan hintaan ja jotka koskevat erityisesti "vähennyksen pidättämistä ja laatupalkkion suorittamista".

12 Productschapin johtokunta antoi vuoden 1994 asetuksen maataloustuotteiden laadusta: maatilamaidon laatuun perustuva hinta (Landbouwkwaliteitsverordening 1994, Uitbetaling van boerderijmelk naar kwaliteit, *PBO-blad* 1994, nro 9; jäljempänä vuoden 1994 asetus). Tämän asetuksen 2 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

"Maatilamaidon vastaanottaja on velvollinen maksamaan tästä maidosta hinnan kyseessä oleville maidontuottajille sen laadun perusteella ja tällä asetuksella tai sen nojalla annettuja sääntöjä noudattaen."

13 Vuoden 1994 asetuksen 10 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

"Maidon valvonnasta vastaava viranomainen arvioi laatututkimuksen tulokset noudattaen puheenjohtajan COKZ:aa kuultuaan määräämää järjestelmää, jossa vahvistetaan normit, vähennyspisteet ja pidätettävät hinnanvähennykset."

14 Vuoden 1994 asetuksen 11 §:ssä säädetään seuraavaa:

"1. Maatilamaidon vastaanottajat ovat velvollisia suorittamaan laatupalkkion 12 viikoksi vahvistetulta ajanjaksolta maitokarjan kasvattajille, jotka eivät ole saaneet enempää kuin yhden vähennyspisteen kyseisen ajanjakson aikana ja joiden maidossa ei ole todettu esiintyvän antibiootteja — —

2. Laatupalkkion määrä on vahvistettava 100 maitokilogrammalta puheenjohtajan COKZ:aa kuultuaan määrittelemälle alueelle siten, että laatupalkkioiden kokonaismäärä on kyseisenä ajanjaksona sama tai lähes sama kuin pidätettyjen vähennysten kokonaismäärä."

15 Productschapin puheenjohtaja on 14.2.1995 tekemällään päätöksellä vahvistanut koko Alankomaiden alueen vuoden 1994 asetuksen 11 §:n 2 kohdassa tarkoitetuksi alueeksi.

16 Saman asetuksen 12 §:ssä säädetään seuraavaa:

"Maatilamaidon vastaanottajan on jokaisen näytteenottojakson osalta pidätettävä annettujen vähennyspisteiden kokonaismäärän perusteella puheenjohtajan COKZ:aa kuultuaan vahvistama hinnanvähennys kyseessä olevan maitokarjan kasvattajan kyseisenä ajanjaksona toimittaman maatilamaidon kokonaismäärästä sekä mahdolliset vähennykset toimituksista, joissa on todettu esiintyvän antibiootteja."

17 Productschapin puheenjohtajan tekemässä päätöksessä laatututkimusten tiheydestä ja niiden tulosten arvioinnista (Besluit vaststelling frequentie en beoordeling resultaten kwaliteitsonderzoek), sellaisena kuin se on muutettuna 19.7.1994 ja 15.2.1995 tehdyillä päätöksillä, vahvistetaan muun muassa suoritettavat hinnanvähennykset.

18 Alankomaiden hallitus ja Productschap esittivät tältä osin kirjallisissa huomautuksissaan, että vähennyspisteitä sovelletaan sen perusteella, kuinka paljon toimitettu maito poikkeaa normista, ja että itse vähennykseksi oli vahvistettu 0,02 Alankomaiden guldenia (NLG) maitokilogrammalta ja pisteeltä. Poikkeuksena tähän asteikkoon sovelletaan 0,50 NLG:n vähennystä kilogrammalta sellaisen toimitetun maidon osalta, jossa on todettu esiintyvän antibiootteja.

19 Mainittu hallitus ja Productschap ovat samoin todenneet, että jotta COKZ voisi laskea laatupalkkion määrän 100 kilogrammalle toimitettua maitoa, meijerit toimittavat sille näytteenottojakson päätyttyä maidontuottajittain toimitettuihin maitomääriin liittyvät tiedot, vähennyspisteet ja pidätettyjen vähennysten määrät mainitun ajanjakson aikana. Tällaisen laskennan suorittamisen jälkeen COKZ ilmoittaa jokaiselle meijerille sen laatupalkkioiden kokonaismäärän, joka meijerin on suoritettava. Siinä tapauksessa, että meijerien pidättämien vähennysten määrä osoittautuu suuremmaksi kuin suoritettavien palkkioiden määrä, sen on siirrettävä

erotus COKZ:lle, kun taas COKZ:n tehtävänä on siirtää näin kerätyt määrät meijereille, joiden on maksettava pidättämiensä vähennysten määrää suurempi määrä palkkioita.

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

20 Kuipers on maitokarjan kasvattaja, jonka kotipaikka on Alankomaissa. Useiden De Kievit -nimiselle meijerille suoritettujen toimitusten jälkeen tämä meijeri ilmoitti Kuipersille 24. ja 28.7.1995 sekä 8. ja 15.8.1995 päivätyillä kirjeillä, että toimitetussa maidossa esiintyneen antibiootin johdosta se pidättää näistä toimituksista maksettavasta hinnasta 0,50 NLG:n suuruisen vähennyksen kilogrammalta vuoden 1994 asetuksen 12 §:n nojalla.

21 Koska Kuipersin tästä päätöksestä tekemä oikaisuvaatimus hylättiin COKZ:n toimivaltaisissa elimissä, Kuipers riitautti sen kannan Arrondissementsrechtbank te Groningenissa. Kyseinen tuomioistuin on 20.4.1999 antamassaan tuomiossa katsonut, ettei sillä ole toimivaltaa tutkia asiaa.

22 Kyseinen tuomio kumottiin valituksen johdosta Raad van Statessa, joka 16.5.2000 antamallaan tuomiolla kumosi myös COKZ:n elinten tekemät päätökset ja määräsi, että Kuipersin alkuperäinen oikaisuvaatimus siirretään Productschapille, joka on ainoa toimivaltainen elin tutkimaan sitä.

23 Mainitussa tuomiossa Raad van State on erityisesti täsmentänyt, että "[vuoden 1994 asetuksen] — — 12 §:ssä velvoitetaan tosin meijeri tekemään — — vähennys maitokarjan kasvattajan tietyn ajanjakson aikana toimittaman maatilamaidon kokonaismäärästä, ja 11 §:ssä se velvoitetaan maksamaan laatulisä, mutta tähän

suoritukseen ja vähennykseen liittyvät päätökset on kyseisen asetuksen järjestelmän mukaisesti katsottava [Productschapin] tekemiksi. [Productschapin] johtokunta on antanut kyseisen asetuksen, ja juuri kyseinen johtokunta on asettanut siihen sisältyvät velvollisuudet meijerille. Asetuksen 12 §:stä käy ilmi, että Productschapin puheenjohtaja päättää pidätettävän vähennyksen suuruudesta. Normit ja määrättävät vähennykset sisältävä järjestelmä on myös puheenjohtajan kehittämä. Meijeri rajoittuu tarjoamaan taloudellista ja hallinnollista apua sopimuskumppanina maitotuotteiden markkinoilla. Sillä ei ole julkisoikeudellista toimivaltaa määritellä muiden oikeussubjektien oikeudellista asemaa (oikeudet ja/tai velvollisuudet)".

24 Productschap totesi 20.12.2000 tekemällään päätöksellä Kuipersin oikaisuvaatimuksen perusteettomaksi. Tämän jälkeen Kuipers valitti kyseisestä päätöksestä College van Beroep voor het bedrijfsleveniin.

25 Kyseinen tuomioistuin katsoo aluksi, että De Kievit -meijerin Kuipersille kuuluvista määristä pidättämät vähennykset on katsottava Productschapin tekemiksi.

26 Se katsoo seuraavaksi, ettei raakamaidon laadun perusteella määräytyvää hintaa koskeva Alankomaiden lainsäädäntö ole ristiriidassa yhteisön menettelystä eläinlääkejäämien enimmäismäärien vahvistamiseksi eläinperäisissä elintarvikkeissa 26 päivänä kesäkuuta 1990 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2377/90 (EYVL L 224, s. 1), raakamaidon, lämpökäsitellyn maidon ja maitopohjaisten tuotteiden tuotantoa ja markkinoille saattamista koskevista terveyssäännöistä 16 päivänä kesäkuuta 1992 annetun neuvoston direktiivin 92/46/ETY (EYVL L 268, s. 1) eikä myöskään edellytyksistä myöntää väliaikaisia ja rajoitettuja poikkeuksia tietyistä yhteisön maidon ja maitopohjaisten tuotteiden tuotantoa ja markkinoille saattamista koskevista terveyssäännöistä 16 päivänä kesäkuuta 1992 annetun neuvoston direktiivin 92/47/ETY (EYVL L 268, s. 33) kanssa. Sen mukaan näissä yhteisön säädöksissä ei nimittäin suljeta pois sitä, että näin vahvistetut normit täyttävä raakamaito kuitenkin jaotellaan laadun perusteella maidontuottajille suoritettavan maksun määrittämistä varten.

27 Lopuksi ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo, ettei mainittu kansallinen lainsäädäntö ole ristiriidassa myöskään asetuksen N:o 1411/71 kanssa. Sen mukaan tämän asetuksen 5 artiklassa nimittäin velvoitetaan jäsenvaltiot ottamaan kulutukseen tarkoitetun maidon tuottamiseen käytettävän maidon osalta käyttöön järjestelmä, jossa maksut määräytyvät laadun mukaan, eikä tämän säännöksen sanamuodon eikä tarkoituksen perusteella voida katsoa, ettei sen päämäärää eli korkealaatuisten kulutustuotteiden tarjoamista voitaisi tavoitella myös kansallisilla järjestelmillä, joissa maksu määräytyy laadun mukaan ja joita sovelletaan muiden maitopohjaisten tuotteiden valmistukseen tarkoitettuun maitoon.

28 College van Beroep voor het bedrijfslevenillä on sitä vastoin epäilyksiä tällaisen kansallisen lainsäädännön yhteensopivuudesta asetuksen N:o 804/68 kanssa, kun otetaan huomioon yhtäältä vaikutus, joka sillä voi olla mainitulla asetuksella käyttöönotettuun yhtenäiseen hintajärjestelmään, ja toisaalta se, että kyseisellä kansallisella lainsäädännöllä voidaan saada aikaan kyseisen asetuksen 24 artiklan 2 kohdassa kielletty maitotuotteiden hintojen tasaaminen tai ottaa käyttöön mainitun artiklan 1 kohdassa kielletty tuki, joka on määritelty toimitetun maidon hinnan tai määrän perusteella.

29 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee myös, ovatko mainitulla kansallisella lainsäädännöllä käyttöönotetut palkkiot perustamissopimuksen 92 artiklassa tarkoitettuja tukia ja olisiko kyseisestä lainsäädännöstä pitänyt tästä syystä ilmoittaa komissiolle, kuten mainitun perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdassa määrätään.

30 Tässä tilanteessa College van Beroep voor het bedrijfsleven päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

"1) Onko nyt käsiteltävän asian kohteena olevan kaltainen meijeriin toimitetun raakamaidon laatuun perustuvia vähennyksiä ja palkkioita koskeva kansallinen

järjestelmä yhteensopiva maito- ja maitotuotealan yhteisestä markkinajärjestelystä annetun asetuksen (ETY) N:o 804/68 ja erityisesti sen 24 artiklan 2 kohdassa — — säädetyn 'hintojen tasaamista' koskevan kiellon kanssa?

2) Onko nyt käsiteltävän asian kohteena olevan kaltainen meijeriin toimitetun raakamaidon laatupalkkioita koskeva kansallinen järjestelmä yhteensopiva asetuksen N:o 804/68 24 artiklan 1 kohdassa säädetyn tukia koskevan kiellon kanssa?

3) Jos toiseen kysymykseen vastataan myöntävästi, onko tällaista kansallista järjestelmää pidettävä tukena, jonka käyttöönottamisesta on EY:n perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdan — — mukaisesti ilmoitettava etukäteen komissiolle?"

Ennakkoratkaisukysymysten käsittelyjärjestys

31 Kuten ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen esittämistä kysymyksistä käy ilmi, se pyytää yhteisöjen tuomioistuinta tutkimaan pääasiassa kyseessä olevaa kansallista järjestelmää yhteisön oikeuden eri säännösten kannalta.

32 Tältä osin on muistettava, että riidan koskiessa sellaista maatalouden alaa, jolla toteutetaan yhteistä markkinajärjestelyä, esitettyä kysymystä on tarkasteltava ensisijaisesti tästä näkökulmasta ottaen huomioon, että EY:n perustamissopimuksen 38 artiklan 2 kohdan (josta on muutettuna tullut EY 32 artiklan 2 kohta) mukaan yhteistä maatalouspolitiikkaa koskeville erityissäännöksille on annettava etusija yhteismarkkinoiden toteuttamista koskeviin perustamissopimuksen yleisiin määräyksiin nähden (asia 177/78, Mc Carren, tuomio 26.6.1979, Kok. 1979, s. 2161, 9 kohta).

33 Käsiteltävänä olevaan asiaan sovellettuna tästä periaatteesta seuraa, että ensiksi on todella tarkasteltava ensimmäistä ja toista kysymystä, jotka liittyvät asetuksella N:o 804/68 perustettuun yhtenäiseen hintajärjestelmään ja tämän asetuksen 24 artiklan 1 ja 2 kohtaan, joista kummatkin säännökset ovat kyseisellä asetuksella käyttöönotetun yhteisen markkinajärjestelyn erottamaton osa (ks. vastaavasti em. asia Mc Carren, tuomion 10 kohta).

34 Kysymyksiä on käsiteltävä tällä tavoin toisenkin näkökohdan vuoksi. EY:n perustamissopimuksen 42 artiklan (josta on tullut EY 36 artikla) nojalla sen VI osaston 1 luvun kilpailusääntöjä koskevia määräyksiä sovelletaan maataloustuotteiden tuotantoon ja kauppaan vain siltä osin kuin neuvosto maatalouden markkinajärjestelystä annettujen määräysten mukaisesti määrittää. Tältä osin asetuksen N:o 804/68 23 artiklassa säädetään, että jollei kyseisessä asetuksessa toisin säädetä, EY:n perustamissopimuksen 92–94 artiklaa (joista on tullut EY 87–EY 89 artikla) sovelletaan samassa asetuksessa tarkoitettujen tuotteiden tuotantoon ja kauppaan. Mainitusta 23 artiklasta ilmenee, että vaikka perustamissopimuksen 92–94 artiklan määräyksiä sovelletaan kaikilta osiltaan maito- ja maitotuotealalla, niiden soveltaminen on kuitenkin toissijaista mainitulla asetuksella käyttöön otettua yhteistä markkinajärjestelyä koskeviin säännöksiin nähden. Toisin sanoen jäsenvaltio ei voi vedota näiden 92–94 artiklan tukia koskeviin määräyksiin ensisijaisina kyseisen alan markkinajärjestelystä annetun asetuksen säännöksiin nähden (ks. vastaavasti em. asia Mc Carren, tuomion 11 kohta).

35 Tästä seuraa, että mahdollinen tarve tutkia kolmas kysymys, joka koskee pääasiassa kyseessä olevan kansallisen järjestelmän tarkastelua perustamissopimuksen 92–94 artiklan kannalta, riippuu vastauksesta, joka annetaan ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen esittämiin kahteen ensimmäiseen kysymykseen.

Ensimmäinen kysymys

36 Kuten erityisesti ennakkoratkaisupyynnön perusteluista käy ilmi, ensimmäisellä kysymyksellä on tarkoitus selvittää yhtäältä, onko asetuksella N:o 804/68 käyttöön-

otettu yhtenäinen hintajärjestelmä ristiriidassa tämän tuomion 8–19 kohdassa kuvatun kaltaisen sellaisen kansallisen järjestelmän kanssa (jäljempänä pääasiassa kyseessä oleva kansallinen järjestelmä), jossa meijerit pidättävät vähennyksiä maitokarjan kasvattajille maksettavasta maidon hinnasta tai suorittavat niille palkkioita niiden toimittaman raakamaidon laadun perusteella, ja toisaalta, onko mainitun asetuksen 24 artiklan 2 kohtaa tulkittava siten, että tällainen kansallinen järjestelmä on kyseisessä säännöksessä kielletty toimenpide, joka sallii saman asetuksen "1 artiklassa tarkoitettujen tuotteiden hintojen tasaamisen".

Ensimmäisen kysymyksen ensimmäinen osa

37 Asetuksella N:o 804/68 käyttöönotetun yhtenäisen hintajärjestelmän soveltamisalaan liittyvän ensimmäisen kysymyksen ensimmäisen osan osalta on aluksi muistettava — kuten julkisasiamies on todennut esittämänsä ratkaisuehdotuksen 32 kohdassa — että vakiintuneesta oikeuskäytännöstä käy ilmi, että silloin kun tietyllä alalla on annettu asetus yhteisestä markkinajärjestelystä, jäsenvaltioilla on velvollisuus pidättyä sellaisten toimien antamisesta, jotka saattaisivat poiketa markkinajärjestelystä tai olla sen vastaisia. Yhteisen markkinajärjestelyn vastaisia ovat myös sellaiset säännökset, jotka haittaavat järjestelyn toimintaa, vaikka kyseistä alaa ei olisikaan säännelty tyhjentävästi kyseisellä järjestelyllä (ks. erityisesti asia C-1/96, Compassion in World Farming, tuomio 19.3.1998, Kok. 1998, s. I-1251, 41 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

38 Todetessaan, että pääasiassa kyseessä olevan kansallisen järjestelmän mukaisten sääntöjen ainoana tarkoituksena on maidon myynnin edistämiseksi kannustaa maitokarjan kasvattajia toimittamaan ainoastaan korkealaatuista maitoa, Alankomaiden hallitus ja Productschap vetoavat kuitenkin yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytäntöön, joka on myös vakiintunut ja jonka mukaan EY:n perustamissopimuksen 40 artiklan (josta on muutettuna tullut EY 34 artikla) mukaisen yhteisen maatalouden markkinajärjestelyn toteuttamisen seurauksena ei ole, että maanvilje-

lijöihin ei sovellettaisi mitään sellaista kansallista lainsäädäntöä, jolla tavoitellaan eri päämääriä kuin niitä, joita yhteinen markkinajärjestely koskee, mutta joka vaikuttamalla tuotanto-olosuhteisiin voi vaikuttaa kansallisen tuotannon määrään tai kustannuksiin ja siten yhteismarkkinoiden toimintaan kyseisellä alalla (ks. yhdistetyt asiat 141/81–143/81, Holdijk ym., tuomio 1.4.1982, Kok. 1982, s. 1299, Kok. Ep. VI, s. 379, 12 kohta; asia 118/86, Nertsvoederfabriek Nederland, tuomio 6.10.1987, Kok. 1987, s. 3883, 12 kohta ja asia C-309/96, Annibaldi, tuomio 18.12.1997, Kok. 1997, s. I-7493, 20 kohta).

39 Mainittu hallitus ja Productschap korostavat täsmällisemmin, että yhteisöjen tuomioistuin on katsonut — kun oli kyse sellaisista kansallisten tuotteiden laatua koskevista toimenpiteistä, joihin sisältyi kielto tuottaa muita laatujuustoja kuin niitä, joista oli säädetty kansallisessa lainsäädännössä — että juustovalmisteiden laatua koskevien yhteisön oikeussääntöjen puuttuessa jäsenvaltioilla oli edelleen toimivalta vahvistaa tällaisia oikeussääntöjä niiden alueille sijoittautuneita juustonvalmistajia varten (asia 237/82, Jongeneel Kaas ym., tuomio 7.2.1984, Kok. 1984, s. 483, Kok. Ep. VII, s. 469, 12–14 kohta).

40 Alankomaiden hallitus ja Productschap muistuttavat lisäksi, että asetuksen N:o 804/68 3 artiklassa tarkoitettu tavoitehinta on yhteisön poliittinen tavoite, eikä se takaa kaikille tuottajille kaikissa jäsenmaissa sitä, että he saavat tätä tavoitehintaa vastaavan tulon (asia C-137/00, Milk Marque ja National Farmers' Union, tuomio 9.9.2003, Kok. 2003, s. I-7975, 88 kohta).

41 On kuitenkin todettava, että Alankomaiden hallituksen ja Productschapin näin esiin tuomilla oikeuskäytännössä vahvistetuilla periaatteilla ei voida lainkaan kyseenalaistaa sitä, että yksi asetuksella N:o 804/68 käyttöönotetun maito- ja maitotuotealan yhteisen markkinajärjestelyn pääasiallisista tavoitteista on taata maidontuottajille kyseisestä tuotteesta mainittua tavoitehintaa lähellä oleva hinta ja että tässä asetuksessa kyseisen päämäärän saavuttamiseksi säädetyt mekanismit — joihin kuuluvat erityisesti mainitun asetuksen 5 artiklassa säädetty interventi-

ohintajärjestelmä tietyille jalostetuille tuotteille sekä tuontimaksut ja vientituet — ovat yhteisön yksinomaisessa valvonnassa (ks. vastaavasti asia 10/79, Toffoli ym., tuomio 6.11.1979, Kok. 1979, s. 3301, 11 kohta).

42 Alankomaiden hallituksen ja Productschapin esiin tuomilla oikeuskäytännössä vahvistetuilla periaatteilla ei voida myöskään kyseenalaistaa arviointia, jonka mukaan aloilla, jotka kuuluvat yhteisen markkinajärjestelyn piiriin — ja varsinkin silloin, kun tämä markkinajärjestely perustuu yhtenäiseen hintajärjestelmään — jäsenvaltioilla ei ole enää oikeutta puuttua yksipuolisesti annetuilla kansallisilla säännöksillä sellaisten hintojen muodostusmekanismiin, joita säännellään samassa tuotantovaiheessa yhteisellä markkinajärjestelyllä (em. asia Toffoli ym., tuomion 12 kohta; asia 166/82, komissio v. Italia, tuomio 7.2.1984, Kok. 1984, s. 459, 5 kohta; asia 127/87, komissio v. Kreikka, tuomio 21.6.1988, Kok. 1988, s. 3333, 8 kohta ja em. asia Milk Marque ja National Farmers' Union, tuomion 63 kohta).

43 Kuten mainittu hallitus ja Productschap ovat esittäneet, yhteisöjen tuomioistuin on tosin todennut, että edellisessä kohdassa mainitussa oikeuskäytännössä tarkoitettuina toimenpiteinä, joilla puututaan yhteisellä markkinajärjestelyllä säänneltyjen hintojen muodostumismekanismiin, ei voida pitää kansallisia toimenpiteitä, joilla pyritään poistamaan kansallisilla markkinoilla maataloustuotantoa harjoittavan osuuskunnan valta-aseman väärinkäytöstä aiheutuva kilpailun vääristyminen heikentämällä kyseisen osuuskunnan markkinavoimaa sekä sen mahdollisuuksia korottaa tuottajajäsentensä maidon hintaa yli kilpailuun perustuvan hintatason. Tämän tyyppiset toimenpiteet eivät nimittäin sellaisenaan vaikuta hinnanmuodostukseen vaan niiden tarkoituksena on turvata hintamekanismin toiminta siten, että saavutetaan sellainen hintataso, joka palvelee sekä tuottajien että kuluttajien etua (em. asia Milk Marque ja National Farmers' Union, tuomion 64, 84 ja 86 kohta).

44 Nyt käsiteltävänä olevassa asiassa on kuitenkin katsottava, että poiketen toimenpiteistä, joista oli kyse edellä mainitussa asiassa Milk Marque ja National Farmers'

Union annetussa tuomiossa, tai tiettyjä laatunormeja vastaamattomien juustojen tuotantokielloista, joiden osalta yhteisöjen tuomioistuin on antanut tuomion edellä mainitussa asiassa Jongeneel Kaas ym., pääasiassa kyseessä olevalla kansallisella järjestelmällä — olipa sen väitetty tai toteen näytetty tarkoitus mikä hyvänsä — on selvästi tällainen vaikutus yhteisellä markkinajärjestelyllä säänneltyjen hintojen muodostumismekanismiin. Mainittu järjestelmä nimittäin velvoittaa jokaisen meijerin pidättämään vähennyksen maitokarjan kasvattajalle normaalisti maksettavasta hinnasta silloin, kun on ilmeistä, ettei toimitettu maito täytä tiettyjä laatukriteereitä, ja maidon täyttäessä mainitut kriteerit suorittamaan kasvattajalle palkkion, joka lasketaan 100 kilogrammalta toimitettua maitoa, joka lisätään tälle kasvattajalle normaalisti kuuluvaan hintaan ja joka rahoitetaan kaikilla niillä vähennyksillä, jotka Alankomaiden meijerit ovat pidättäneet huonompilaatuisen maidon toimitusten johdosta.

45 Näin toimiessaan mainitun järjestelmän seurauksena on siten se, että tietyt tekijät, joiden tulisi vaikuttaa sen hinnan lopulliseen vahvistamiseen, joka meijerin on maksettava jokaiselle sille maitoa toimittavalle maitokarjan kasvattajalle, määritetään etukäteen.

46 Lisäksi — kuten yhteisöjen tuomioistuin on jo todennut — maito- ja maitotuotealan yhteisiin markkinajärjestelyihin sisältyvien mekanismien pääasiallisena tarkoituksena on sellaisen hintatason saavuttaminen tuotanto- ja tukkuportaassa, jossa otetaan samanaikaisesti huomioon sekä yhteisön kyseisen alan kokonaistuotannon että kuluttajien edut ja jolla varmistetaan tarjonta kannustamatta silti liikatuotantoon (ks. yhdistetyt asiat 36/80 ja 71/80, Irish Creamery Milk Suppliers Association ym., tuomio 10.3.1981, Kok. 1981, s. 735, Kok. Ep. VI, s. 29, 20 kohta ja em. asia Milk Marque ja National Farmers' Union, tuomion 85 kohta).

47 Pääasiassa kyseessä olevan kansallisen järjestelmän mukaisten palkkioiden kaltaisten palkkioiden suorittaminen kaikille maitokarjan kasvattajille, jotka ovat toimittaneet normaalilaatuista maitoa Alankomaissa, on kuitenkin erityisesti omiaan vahingoit-

tamaan näitä päämääriä antaessaan edun näille kasvattajille. On sitä paitsi muistettava tältä osin, että asetuksen N:o 804/68 3 artiklassa tarkoitettu tavoitehinta vahvistetaan standardoidulle maidolle, joka on hyväksytty tyypilliseksi koko yhteisön kannalta (asia 179/84, Bozzetti, tuomio 9.7.1985, Kok. 1985, s. 2301, 33 kohta).

48 Lisäksi, kuten komissio on perustellusti korostanut, pääasiassa kyseessä oleva kansallinen järjestelmä häiritsee hintamekanismia, koska siinä sovelletaan sen maidon osalta, joka ei täytä tiettyjä kriteereitä ja joka tästä syystä voi soveltua huonommin jatkokäsittelyyn ja tuottaa meijereille vähemmän hyötyä, hinnanvähennystä, joka ei kuitenkaan hyödytä meijereitä, vaan normaalilaatuista maitoa toimittaneita maitokarjan kasvattajia, ja näin ollen siinä jätetään meijerien kannettavaksi lisäkustannukset, jotka aiheutuvat niiden hankkiman maidon heikommasta laadusta.

49 On myös muistettava, että yhteisen markkinajärjestelyn toiminnan ja etenkin tuottajahintojen muodostumisen on oltava periaatteessa yhteisön yleisten säännösten mukaiset, sellaisina kuin ne esitetään vuosittain tarkistettavassa yleisessä säännöstössä, minkä vuoksi mahdollisuus puuttua erityisesti tähän toimintaan on tarkasti rajattu nimenomaisesti säädettyihin tapauksiin (asia 77/76, Cucchi, tuomio 25.5.1977, Kok. 1977, s. 987, 31 kohta).

50 Mitä tulee tältä osin siihen, että asetuksen N:o 1411/71 5 artiklan 1 kohdassa säädetään, että maitoa käsittelevien yritysten kulutukseen tarkoitetun maidon tuottamiseen käyttämään maitoon on sovellettava järjestelmää, jossa maksut määräytyvät laadun mukaan, on todettava, että kyseisen säännöksen soveltamisen ehdoksi oli mainitun artiklan 3 kohdasta ilmenevällä tavalla asetettu se, että neuvosto antaa myöhemmin yleiset säännöt mainitun 1 kohdan soveltamisesta. Neuvosto ei kuitenkaan ole koskaan antanut tällaisia sääntöjä, kuten komissio on perustellusti todennut.

51 Asetuksen N:o 1411/71 5 artiklasta on tosin mahdollista havaita yhteisön lainsäätäjän aikomus ottaa tällainen hintajärjestelmä käyttöön sellaisen maidon osalta, jota käytetään valmistettaessa kulutukseen tarkoitettua maitoa, jolla — kuten käy ilmi tämän saman asetuksen kolmannesta perustelukappaleesta — on tärkeä merkitys koko väestön perusravintona ja jonka laadulle on asetettu erityisvaatimukset.

52 On kuitenkin ilmeistä, ettei tällaista järjestelmää, joka pääasiassa kyseessä olevasta kansallisesta järjestelmästä poiketen olisi lisäksi koskenut ainoastaan kulutukseen tarkoitetun maidon valmistuksen tarkoitettua maitoa eikä muita maitotuotteita, voitu panna täytäntöön, koska mainitun asetuksen 5 artiklan 3 kohdassa säädettyjä yhteisön täytäntöönpanotoimia ei ole annettu.

53 Kaikesta edellä esitystä seuraa, että — kuten komissio ja Kuipers ovat perustellusti todenneet — ensimmäisen kysymyksen ensimmäiseen osaan on vastattava, että yhtenäinen hintajärjestelmä, johon asetuksella N:o 804/68 käyttöönotettu maito- ja maitotuotealan yhteinen markkinajärjestely perustuu, on ristiriidassa sen kanssa, että jäsenvaltiot antavat yksipuolisesti säännöksiä, jotka vaikuttavat sellaisten hintojen muodostusmekanismiin, joita samassa tuotantovaiheessa säännellään yhteisellä järjestelyllä. Tästä on kyse pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa järjestelmässä, jolla — olipa sen väitetty tai toteen näytetty tarkoitus mikä tahansa — otetaan käyttöön mekanismi, jonka perusteella

— meijerit ovat yhtäältä velvollisia pidättämään vähennyksen niille toimitetun maidon hinnasta silloin, kun se ei täytä tiettyjä laatukriteereitä, ja

— toisaalta kaikkien meijereiden tietyn ajanjakson aikana näin pidättämä määrä lasketaan yhteen ennen sen jakamista uudelleen — mahdollisten meijereiden

välisten rahavirtojen jälkeen — jokaisen meijerin määrältään samanlaisina suorittamien sellaisten palkkioiden muodossa, jotka lasketaan 100 kilogrammalta sille mainitun ajanjakson aikana toimitettua maitoa ja jotka maksetaan ainoastaan mainitut laatukriteerit täyttävää maitoa toimittaneille maitokarjan kasvattajille.

Ensimmäisen kysymyksen toinen osa

54 Koska ensimmäisen kysymyksen ensimmäiseen osaan annetusta vastauksesta ilmenee, että asetuksella N:o 804/68 käyttöönotettu hintajärjestelmä on ristiriidassa pääasiassa kyseessä olevan kaltaisen kansallisen järjestelmän käyttöönoton kanssa, ei ole tarpeen lisäksi tutkia kysymystä, onko myös kyseisen asetuksen 24 artiklan 2 kohta ristiriidassa tällaisen järjestelmän kanssa, eikä näin ollen vastata mainitun kysymyksen toiseen osaan.

Toinen ennakkoratkaisukysymys

55 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee toisella kysymyksellään, onko asetuksen N:o 804/68 24 artiklan 1 kohdan, jossa kielletään tuet, joiden suuruus vahvistetaan kyseisen asetuksen 1 artiklassa tarkoitettujen tuotteiden hinnan tai määrän mukaan, vastaista ottaa käyttöön pääasiassa kyseessä olevan kaltainen kansallinen järjestelmä, jossa tietyille maitokarjan kasvattajille suoritetaan palkkioita.

56 Ensimmäisen kysymyksen ensimmäiseen osaan annetusta vastauksesta käy ilmi, että mainitulla asetuksella käyttöönotettu hintajärjestelmä on ristiriidassa tällaisen kansallisen järjestelmän käyttöönoton kanssa. Näin ollen myöskään tähän toiseen kysymykseen ei ole tarpeen vastata.

Kolmas ennakkoratkaisukysymys

57 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee kolmannella kysymyksellään, onko perustamissopimuksen 92 artiklaa ja 93 artiklan 3 kohtaa tulkittava siten, että pääsiassa kyseessä olevan kansallisen järjestelmän mukaisilla edellytyksillä maitokarjan kasvattajille suoritetut palkkiot ovat ensimmäisessä näistä määräyksistä tarkoitettuja valtiontukia, joista on näin ollen ilmoitettava komissiolle jälkimmäisen määräyksen mukaisesti.

58 Kun otetaan huomioon edellä tämän tuomion 31–35 kohdassa esitetyt seikat ja ensimmäisen kysymyksen ensimmäiseen osaan annettu vastaus, on riittävää huomata, että vetoaminen perustamissopimuksen 92–94 artiklan määräyksiin ei voi muuttaa niitä vaatimuksia, jotka maito- ja maitotuotealan yhteisen markkinajärjestelyn sääntöjen noudattaminen jäsenvaltioille asettaa, joten kolmanteen kysymykseen ei ole tarpeen vastata.

Oikeudenkäyntikulut

59 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä yhteisöjen tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla yhteisöjen tuomioistuin (ensimmäinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Yhtenäinen hintajärjestelmä, johon maito- ja maitotuotealan yhteisestä markkinajärjestelystä 27 päivänä kesäkuuta 1968 annetulla neuvoston asetuksella (ETY) N:o 804/68, sellaisena kuin se on muutettuna 29.6.1995 annetulla neuvoston asetuksella (EY) N:o 1538/95, käyttöönotettu maito- ja maitotuotealan yhteinen markkinajärjestely perustuu, on ristiriidassa sen kanssa, että jäsenvaltiot antavat yksipuolisesti säännöksiä, jotka vaikuttavat sellaisten hintojen muodostusmekanismiin, joita samassa tuotantovaiheessa säännellään yhteisellä järjestelyllä. Tästä on kyse pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa järjestelmässä, jolla — olipa sen väitetty tai toteen näytetty tarkoitus mikä tahansa — otetaan käyttöön mekanismi, jonka perusteella

— **meijerit ovat yhtäältä velvollisia pidättämään vähennyksen niille toimitetun maidon hinnasta silloin, kun se ei täytä tiettyjä laatukriteereitä, ja**

— **toisaalta kaikkien meijereiden tietyn ajanjakson aikana näin pidättämä määrä lasketaan yhteen ennen sen jakamista uudelleen — mahdollisten meijereiden välisten rahavirtojen jälkeen — jokaisen meijerin määrältään samanlaisina suorittamien sellaisten palkkioiden muodossa, jotka lasketaan 100 kilogrammalta sille mainitun ajanjakson aikana toimitettua maitoa ja jotka maksetaan ainoastaan mainitut laatukriteerit täyttävää maitoa toimittaneille maitokarjan kasvattajille.**

Allekirjoitukset